

Eduskunnan suurelle valiokunnalle

E 64/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n elpymissuunnitelma; MFF+ ja elpymisväline

Tämä lausunto täydentää samassa asiassa 5.6.2020 suurelle valiokunnalle antamaani lausuntoa. Olen nyt saanut nähtäväkseni valtioneuvoston kanslian E-kirjeen E 64/2020 vp. Esitän tässä lausunnossa joitakin huomioita valtioneuvoston selvitykseen liittyvistä oikeudellisista seikoista. Suurin osa valtioneuvoston selvityksestä keskittyy Suomen neuvottelukantoihin ja siihen, miten elvytystoimia tulisi suunnata.

Valtioneuvosto korostaa sitä, että ehdotetun elpymisvälineen tulee olla vain väliaikainen. Tämä liittyy valtioneuvoston mukaan erityisesti sen käyttöaikaan ja sen kautta myönnettävien lainojen takaisinmaksu-aikaan. *Mitä valtioneuvosto tarkoittaa elpymisvälineen väliaikaisuudella tarkalleen ottaen?* Jos elpymisvälineen kautta myönnetään suuri määrä lainaa, lainojen takaisinmaksuajan on välttämättä oltava pitkä, jolloin elpymisvälinettä on vaikea luonnehtia väliaikaiseksi. *Mikä on se suoran tuen vaihtoehto, jota valtioneuvosto pyrkii edistämään neuvotteluissa?* Suoriin tukiin ei liity tätä ongelmaa, mutta suorat tuet tuntuvat olevan valtioneuvoston kannan vastaisia.

Valtioneuvosto on sitä mieltä, että nyt mahdollisesti luotavia uusia takausvastuita ja muita vastuita tulee arvioida kokonaisuutena ja suhteessa jo aiemmin perustettuihin vastuisiin. Tämä johtuu siitä, että suuret takausvastuut voivat vaarantaa Suomen valtion budjettisuvereniteetin. *Milloin Suomen eduskunnan budjettisuvereniteetti vaarantuu valtioneuvoston näkemyksen mukaan?* Mitään euromääräistä rajaa ei nähdäkseni ole asetettu aiemmin, esimerkiksi perustuslakivaliokunnan lausunnoissa. Valtioneuvoston neuvottelutavoitteista saa kuitenkin sellaisen käsityksen, että valtioneuvostolla on olemassa joku ehdoton takaraja. Jos näin on, niin mikä se on ja miten se on määritelty?

- Perustuslakivaliokunta on todennut SURE-asetusta käsitelleessään, että valiokunta ”edellyttää, että jatkossa käsiteltäessä tällaisia EU-jäsenyyteen liittyviä ehdotuksia valtioneuvoston selvityksissä arvioidaan taloudellisia vastuita ja riskejä kumulatiivisesti, huomioiden myös jo päätetyt ja lähiaikoina ennakoitavat, päätettäväksi tulevat asiat.” (PeVL 11/2020 vp – U 12)
- Suomen vastuut Euroopan vakausmekanismista (EVM) ovat noin 12 miljardia euroa.¹

¹ Suomen valtion taloudelliset sitoumukset, vastuut ja saatavat Euroopan talous- ja velkakriisiin liittyen – tilanne 31.12.2019. Valtiovarainministeriön muistio 31.1.2020, <<https://vm.fi/documents/10623/343500/Selvitys+Suomen+vastuista+31+12+2019/584a2ae5-548c-686c-3f20-dfc6615d06c6/Selvitys+Suomen+vas-tuista+31+12+2019.pdf>>.

- Valtioneuvoston mukaan Suomen ensisijainen laskennallinen vastuu ja osuus elpymisvälineestä (750 mrd.) on noin 13 miljardia euroa lisättynä koroilla ja kuluilla.
- Miten tätä tulisi suhteuttaa Euroopan vakausmekanismin kautta jo luotuihin vastuisiin? Entä miten näitä tulisi arvioida yhdessä? Ylittääkö tämä hyväksyttävän ylärajan? Milloin budjettisuvereniteetin näkökulmasta vastuita on liikaa? Kuka voi vastata tähän kysymykseen?

Valtioneuvosto toteaa, että nyt käsiteltävän paketin rinnalla tulee jatkaa keskusteluja siitä, miten Euroopan talous- ja rahaliittoa kehitetään, jotta valtioiden ”velkakestävyys” saadaan varmistettua. *Mitkä ovat ne laajemmat, Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joita valtioneuvosto pyrkii edistämään nyt käytävien neuvotteluiden yhteydessä?*

Valtioneuvoston selvityksessä todetaan ehdotetun elpymisvälineen osalta seuraavaa: ”Teoriassa jos yksi tai useampi muu jäsenmaa jättäisi hoitamatta omien varojen maksuihin liittyvät velvoitteensa, Suomen vastuu voisi tilapäisesti nousta Suomen BKTL-osuutta suuremmaksi. Laiminlyöntejä EU-maksuissa ei ole tapahtunut tähän mennessä.” *Tulisiko valtioneuvoston laatia skenaarioanalyysi siitä, mitkä maat jättäisivät ensimmäisenä hoitamatta maksuihin liittyvät velvollisuutensa ja kuinka paljon tämä lisäisi Suomen vastuita?* Tästä olisi varsin helppoa laatia euromääräiset summat sisältävä taulukko. Näiden summien näkeminen olisi olennaista sen kannalta, että eduskunta voi tehdä päätöksen, jossa aidosti tiedostetaan mahdollisten vastuiden määrä.

Helsingissä 8.6.2020

Tomi Tuominen, OTM, OTT
Oikeustieteen yliopistonlehtori, Lapin yliopisto